

Adresas <http://veidai.delfi.lt/archive/article.php?id=73394590>

E. Parulskis. Merkinės modelis (4)

www.lrt.lt

2017 m. sausio 9 d. 16:40

Šiandieninį komentarą norėjau parengti apie kultūros plėtrą regionuose. Nelabai žinau, kodėl tas noras atsirado – gal dėl Ignalinos kultūros centro spektaklio su sovietinių pionierių uniformomis ir dainomis? Bet vis tik ne dėl jo – spektaklį smerkiančių ir jį ginančių argumentacinė kova tebevyksta labai svarbiame, bet nuobodokame ideologinių vertybių lauke, nepereidama į strateginį pokalbį apie regioninės kultūros politiką.

Sekite karščiausias naujienas iš pramogų pasaulio [Facebook](#) ir [Instagram!](#)

Ernestas Parulskis

© DELFI (D.Pipo nuotr.)

Ruošdamas taip ir nepadarytą komentarą prisiminiau, kad ką tik baigėsi eilinė, jau antroji Lietuvos mažosios kultūros sostinės kadencija. Tai projektas, kuris lyg ir atitinka tikslus, išvardintus dar 2011 metais priimtoje ir iki 2020-ųjų galiosiančioje Regionų kultūros plėtros programoje. Na, o ją atsiverčiau ir gana įdėmiau perskaičiau

norėdamas rasti atsakymą į formalų klausimą – ką institucinei aplinkai reiškia „regiono“ terminas?

Programoje parašyta, kad čia jis suprantamas taip pat, kaip ir Regionų plėtros įstatyme. Įstatyme radau paaiškinimą, kad regionas yra arba apskritis, arba besiribojančios savivaldybės, arba Vyriausybės išskirta teritorija, kurioje įgyvendinama regioninė politika. Kitaip tariant, formaliai žodis „regionas“ nereiškia kaimo ar miestelio, ir regionų kultūros plėtros programa vienodai galioja ir sostinei, ir Merkinei, kuri praėjusiais metais irgi buvo sostine – mažąja kultūros.

Tai, kad Merkinė ja tapo, sužinojau akivaizdžiai – miestelyje stabteliu bent dešimt kartų per metus ir, kažkur, aikštėje ar bendruomenės skelbimų lentoje, pamačiau pranešimą, skelbiantį apie suteiktą titulą. Mačiau ir artefaktus, kurių atsiradimą siejau su sostiniškumu. Ypač į akis krito tobulai pagamintas nedidelės renesansinės rotušės milžiniškas maketas. Jis stovėjo aikštėje prie krašto muziejaus ir buvo visiškai funkcionalus – maketo viduje buvo ekspozicija, pasakojanti apie buvusią Merkinės rotušę ir planus ją miestelyje atstatyti.

Bet, panagrinėjęs praėjusius Merkinės kultūros metus, sužinojau, kad įspūdingojo maketo atsiradimas nėra kultūros sostinės vardo turėjimo rezultatas. Mažųjų kultūros sostinių iniciatyva atsirado neseniai, 2015 metais. Dabar, pasiskaičius, bepigū vardinti datas, vardus ir skaičius, bet dar užvakar nustebau, sužinojęs, kad tokių sostinių kiekvienais metais paskelbiama po dešimt, atrenkant vieną miestelį ar kaimą kiekvienoje apskrityje – arba, regione. Paklausiau bendradarbių ir užklydėlių, ar jie žino apie mažųjų sostinių projektą ir atsakymai buvo nuspėjami – keli pakalbintieji prisiminė Alantą, nes užsifiksavo, kai dalyvavo Santaros-Šviesos konferencijoje, o dauguma negirdėjo nieko. Ir gerai – projektas juk skirtas bendruomenėms, o ne turistams.

Antrą kartą nustebau supratęs, kad tai yra verslo remiamas projektas – sostinės atrenkamos su kultūros lauko ekspertine pagalba, o pinigus, po 3 tūkstančius eurų kiekvieno kaimo ar miestelio bendruomenei, skirdavo „Agrokoncerno“ vadovas Ramūnas Karbauskis. Merkinė, įtariu, šią dotaciją panaudojo pagal paskirtį, rengdama nemokamus koncertus miestelio gyventojams. Ciklą vainikavo simfoninio orkestro (B. Dvariono muzikos mokyklos

jaunimo simfoninio orkestro) koncertas rekonstruotame Merkinės kultūros centre.

O kas dar vyko miestelyje be koncertų, sueigų, pasišokimų ir pašventimų? Gigantiškas rotušės maketas, puiki vasaros atrakcija, buvo pagaminta laimėjus Lietuvos kultūros tarybos kultūros edukacijos konkursą. Dalinio finansavimo užteko medžiagoms ir projektoriui, o dirbtuvių savanoriai padarė darbus ir skolino techniką. Prireikė, pavyzdžiui, dviejų kranų – maketo bokštui ir kupolui užkelti.

Kas dar? Merkinėje 1648 metais mirė Lenkijos karalius ir LDK didysis kunigaikštis Vladislovas Vaza IV. Karaliaus mirtis yra svarbus įvykis bet kurio Europos miestelio istorijoje ir miesteliai nedvejodami tai išnaudoja, pasistatydami ta proga vieną-kitą paminklą. Merkinė irgi iniciavo lėšų rinkimą karaliaus biusto išliejimui ir daro tai labai išradingai. Skulptūros modelį padarė Dailės akademijos studentas Dalius Drėgva, puikiai išlaviravęs tarp šiam žanrui privalomo konservatyvumo ir atsargaus modernumo. Pinigus iniciatoriai renka įvairiai – per socialinius tinklus, krašto muziejuje, kiekvienas stambesnės sumos aukotojas sulaukia padėkos, o smulkesnieji viliojami kultūrinės industrijos priemonėmis – už 50 centų galima nusipirkti saldainių, suvyniotų į prieškarį Merkinėje veikusios saldainių dirbtuvės popierielių replikas. Biustui reikia 5000, surinkta jau beveik 2000 eurų.

Kas dar? Prieškario Merkinės sinagogų komplekse buvo trys pastatai, dabar išlikęs vienas. Tai, kas dingo, buvo atkurta kaip kompiuterinis 3D modelis. Didelis, svarbus ir tvarus darbas, nes tokie modeliai yra ideali bazė virtualios realybės ekskursijoms rengti. Projektą finansavo Kultūros paveldo departamentas prie LR Kultūros ministerijos.

Kas dar? Rotušės maketo, sinagogų komplekso virtualizacijos ir Vazos biusto statymo iniciatorius, Merkinės kraštotyros ir genocido muziejus, nuo naujų metų gaus du filialus – memorialinį Vinco Krėvės-Mickevičiaus muziejų Subartonyse ir Perlojos istorijos muziejų, pakeis pavadinimą ir taps Merkinės krašto muziejumi.

Visa tai matydamas, aš, patyręs diletantas, netikėtai suvokiu, kad Merkinėje matau tobulą kultūros plėtros regionuose modelį. Žiūrėkit – tarpinstitucinis ir tarpregioninis bendradarbiavimas – yra, kultūros finansavimas vyksta iš keturių šaltinių – valstybės, išlaikančios kultūros centrą ir suteikiančios galimybę dalyvauti konkursuose,

savivaldybės – per muziejų, mecenavimo, kurio dotacija padeda pajvairinti kultūros pramogas, ir iš privačių rėmėjų. Merkinėje į kultūros projektus įtraukiama bendruomenė ir savanoriai, o inicijuojami turinio projektai, būdami visiškai lokalūs, yra įdomūs ir globaliai, kartu skatinantys turizmą ir kūrybines industrijas. Aš išvardinau visas sąvokas, kurias minimos ir programoje, ir regionų plėtros įstatyme. Atrodytų, tereikia imti Merkinės modelį ir paversti jį sėkmės formule.

Deja, formulė nesigauna. Nes vienas iš kintamųjų joje būtų žmonės, kurie ir sugalvoja, o vėliau padaro idealius modelius. Na, o kitoks kintamasis lygtyje duos ir kitokį rezultatą – nebūtinai idealų.

Komentaras skambėjo LRT radijo laidoje „Kultūros savaitė“.

DELFI socialiniuose tinkluose: _____

Sekite karščiausias naujienas iš pramogų pasaulio [Facebook](#) ir [Instagram!](#)
